



Hold

Egyre inkább terjed amatőr-csalag-szaink körében a digitális képrögzítés technikája. Orbán Károly kísérleti videokamerás felvételeit küldte el, melyek nagyon biztatóak. Kovács Károly és Pugner Kálmán tovább folytatta sikeres és szép képeket eredményező videózásait.

Ladányi Tamás további képeket készített 25 cm-es Cassegrain-reflektorával és AmaKam CCD-vel. A Rupes Altai területéről készített felvételen azonosítani lehet egy ritka, felföldön elhelyezkedő dómot. Érdekes, hogy ugyanazon éjszakán a rovatvezető vizuálisan is észlelte ezt

a dómszerű alakzatot, melyet olasz amatőrök fedeztek fel a múlt évben. Koordinátái: 28°08 E, 27°50 S. A Küli-téle Mondatlasba bejelölve könnyen azonosítható.

Zseli József kitűnő, digitális kamerával készített Aristarchus Schröter-völgy felvételével megkezdte ezen technika alkalmazását a Hold-alakzatok rögzítésére. Vingler Béla hagyományos fényképfelvételeket készített a növekvő és fogyó Holdról. A vizuális észlelések során Csörgits Gábor tovább folytatta kitűnő minőségű, szépen kidolgozott rajzsorozatát és részletes, példamutató leírásokat adott a látott részletekről. Fodor Balázs kezdő észlelőként is szép rajzát is bemutatjuk rovatunkban, további sikeres észleléseket kívánunk!

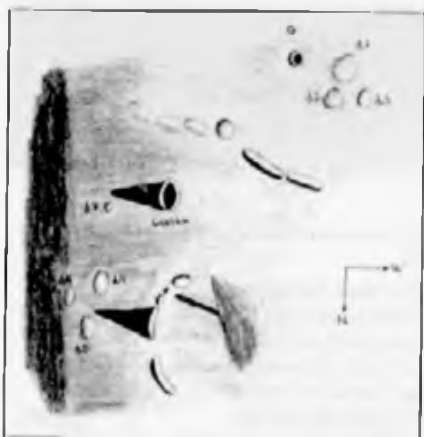
Észlelő	Észl.	Műszer
Csörgits Gábor (Budapest)	12	15,3 T
Fodor Balázs (Sülysáp)	2	6,3 L
Kocsis Antal (Balatonfűzfő)	11	34,2 T
Kovács Károly (Kunszentmárton)	13	17 T
Ladányi Tamás (Veszprém)	2	25 C
Orbán Károly (Bácsalmás)	2	23,8 MC
Pugner Kálmán (Kunszentmárton)	13	17 T
Rezsabek Nándor (Harta)	2	6 L
Rezsabek Nándorné (I larta)	2	6 L
Vingler Béla (Győrújfalú)	9	30 T
Zseli József (Nagyvenyim)	1	10 L

2002. augusztus-november között 11 megfigyelő 69 észlelést végzett.

Lucian, Mons Esam, Vitruvius G és +568+244 dóm

2002.11.24. 02:15-02:40 UT, Colong = 141°88'-142°09', 155/1035 reflektor, S: 8, T: 4

220a: A fogyó Holdon a terminátor az E= 38°12-nál járt, tehát nagyon kedvező a megvilágítási helyzet a Lucian-kráter és a Vitruvius G közötti dóm megfigyelésére. A Lucian alig 7 km átmérőjű kis kráter, belseje szinte teljesen árnyékkal borított. Csak alig elliptikus alakú. Hegyes, hosszú, egyenlő szárú háromszög alakú árnyékat vet kelet felé, amely majdnem a terminátor sötét részéig ér. Az árnyékcúcs végétől észak felé egy kis dómszerű kiemelkedés (vagy domb), nyugati része kissé fényesebb. A rajzon ez D7-tel jelölve. A DNy felé látható Vitruvius G kráterecske kisebb a Luciannál, alakja majdnem kör. Alig vet árnyékat K felé, belseje szinte teljesen sötét árnyékkal borított. A két kráter között látszik a Vitruvius G dóm (+568, +244). Szabályos, kör alakú, jellegzetes dóm, felületi részletet nem mutat. Kis, szabályosan ívelt árnyékat vet K felé. Tőle északra a Mons Esam hosszúkás, ÉNy irányú hegyvonulat,



mely a hegy irányával párhuzamos árnyékot vet K felé, amely olyan széles, mint maga a hegyvonulat. A Gardnerről DK felé látható D jelű szellemkráter maradványai közül a fal három szakasza látszik megvilágítva, az északi a legnagyobb, hosszú, hegyes háromszög alakú árnyékot vet. Az árnyék csúcsától kissé még keletebbre és É-ra, D-re és K-re három kis elliptikus dóm látszik. Mivel közvetlenül a terminátorhoz közel fekszenek, egészen sűrűlő fényben látszanak, magasabb napálláskor már biztosan észrevétlenek lennének. Ezeket D5-tel, D4-gyel és D6-tal jelöltem a rajzon. További három dóm látható a Vitruvius C-től ÉNy-ra, elliptikus alakúak, jellegzetes,

szabályos kis dómok. A Vitruvius és a Mons Esam között látható a Szentmártoni-rajzokon szereplő, ott „a Vitruviustól keletre lévő dóm”-nak nevezett alakzat. Ez nem szabályos dóm, inkább egy dómkomplexum vagy hegyvidék sok részlettel. Csupán egy kiemelkedés a környező medencéből, de semmiképpen nem dóm, csak kis távcsóval és nagyítással látható annak. (Kocsis Antal)

Clerke, Rima Littrow, Catena Littrow

2002.11.24. 01:45–02:00 UT, Colong.= 141°62–141°75, 155/1035 reflektor, S: 8, T: 4

220x: A Mons Argacus és a Le Monnier között található Clerke-kráter jól látható, bár elég nehéz a benne lévő árnyékot észrevenni. Még nehezebb a környékén lévő rianásrendszer megfigyelése, elkélne a nagyobb nagyítás és főleg nagyobb átmérő. Nagyon nehezen, de azért látszanak a rianásrendszer egyes részei, főleg a Ching-le és a Littrow D közötti rész, még a hegyvidéki szakaszon is folytatódik. A Catena Littrow még nehezebben látszik, egy kiemelkedésszerű alakzatot keresztesz. (Kocsis Antal)

Purbach, Regiomontanus, Walter

2002.09.14. 20:08–20:28 UT, Colong.= 6°17–6°34, 60/700 refraktor, S: 6, T: 3

175x: A Purbach egy lepusztult kráter, északi fala hiányzik, nincs központi csúcsa. Keleti pereme árnyékba borul, dél felől pedig egybeesik a Regiomontanusszal, melynek központi csúcsa is van, keleti pereme itt is árnyékos. Ugyanez jellemző a délre fekvő, az előzőekkel megegyező méretű Walterre is. Az említett kráterhármastól keletre öt kisebb méretű objektum fekszik, ezek közül a Blanchinus a legnagyobb. (Rezsabek Nándor)

Ptolemaeus, Alphonsus, Arzachel

2002.09.14. 19:35–19:55 UT, Colong.= 5°89–6°06, 60/700 refraktor, S: 6, T: 3

175x: Feltűnő, hatalmas kráterhármast a terminátor mentén. Északról haladva a legnagyobb a Ptolemaeus, lepusztult falú, nincs központi csúcsa, belső talaján található az Ammonius 9 km-es másodlagos kráter. A Ptolemaeuszal délen egybeesik az Alphonsus, melynek központi csúcsa is van, amely feltűnő, keletre árnyékot vet. A

sorban délre harmadik feltűnő kráter az Arzachel, melynek központi csúcsa nagyobb az előzőnél, keleti fele még árnyékban van. (*Rezsabek Nándorné*)

Abulfeda

2002.05.18. 21:00–22:05 UT, Colong.= 351°77–352°34, 63/840 refraktor, S: 7, T: 4
53x: Feltűnő, nagyméretű, kör alakú kráter. A Cyrillus és a terminátor közötti út egyharmadánál, utóbbihoz közelebb. Falai jól láthatók, de viszonylag alacsonyak. A keleti kráterfal szabályos, a fállal párhuzamos árnyékot vet a belső rész felé. A nyugati fal belső része tényesen ragyog. A krátertalaj síknak tűnik, bár egy kis központi csúcszerű nyúlvány is látható. A többi részlet a rajzon látható. (*Fodor Balázs*)



Reinhold

2002.09.30. 02:40–02:50 UT, Colong.= 192°19–192°27, 153/910 reflektor, S: 4, T: 4
218x: A Copernicustól délre található krátertől még messze van a terminátor, ennek megfelelően nem az árnyékok dominálnak. Csak a Reinhold-kráter belsejének nyugati oldalán látható kiterjedtebb árnyék, de a területen kis intenzitás-eltérésű alakzatok sokasága észlelhető. A Reinhold belsejében két kisebb – nem központi helyzetű – sziklatömb látszik, a szomszédos, szabálytalan alakú B jelű kráterben a kis A jelű, délkeleti sáncában pedig egy hasonló méretű, névtelen kráterecske feltűnő. A Reinhold keleti sáncán több gyűrűt réteget is fel lehet fedezni. A krátertől északra és keletre számos kiemelkedő alakzat látszik, ezek jó része sziklatömb, vagy rövidlebb vonulat, de több domszerű képződmény is észlelhető ebben a megvilágításban. Közöttük, a Reinhold keleti oldalán, az F jelű kráter érdemel még említést. (*Csörgits Gábor*)

Markov

2002.10.20. 00:00–00:15 UT, Colong.= 74°78–74°90, 153/910 reflektor, S: 4, T: 5
218x: A Sinus Roris területén található Markov-kráteren már áthaladt a terminátor. A kráter a perspektívikus rálátás miatt elnyúltnak látszik, sáncal keskenyek. A délnyugati sáncba csatlakozó, szakadozottnak tűnő vonulat miatt a kráter szabálytalan alakú. A hosszukás központi csúcs háromtagú gyöngyfüzérként észlelhető ebben a megvilágításban. A Markovtól déli irányban található az U jelű kráter, ennek azonban most csak az északkeleti része feltűnő. A Markov-kráter környezetében több kisebb vonulat és kiemelkedő sziklatömb észlelhető, északkeleti irányban az egyik vonulat végénél kicsi kráter látható. (*Csörgits Gábor*)

KÖCSIS ANTAL